

Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap

Distr.: Algemeen
19 mei 2014
Origineel: Engels

Comité voor de rechten van personen met een handicap

Elfde zitting

31 maart – 11 april 2014

Algemene opmerking nr. 1 (2014)

Artikel 12: Gelijkheid voor de wet

I. Inleiding

1. Gelijkheid voor de wet is een algemeen basisbeginsel van de bescherming van de mensenrechten en is onmisbaar voor de uitoefening van andere mensenrechten. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten waarborgen specifiek het recht op gelijkheid voor de wet. Artikel 12 van het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap beschrijft verder de inhoud van dit burgerrecht en focust op de gebieden waar mensen met een handicap van oudsher het recht wordt ontzegd. Artikel 12 bevat geen aanvullende rechten voor personen met een handicap; het beschrijft alleen de specifieke elementen waarmee de Staten die partij zijn van het Verdrag rekening moeten houden om het recht op gelijkheid voor de wet voor mensen met een handicap te waarborgen, op gelijke voet met anderen.

2. Gezien het belang van dit artikel heeft het Comité interactieve discussiefora over rechtsbevoegdheid ingericht. Uit de zeer nuttige gedachtewisseling over de bepalingen van artikel 12 door deskundigen, verdragsluitende Staten, organisaties van gehandicapten, niet-gouvernementele organisaties, verdragscontroleorganen, nationale mensenrechteninstellingen en agentschappen van de Verenigde Naties vond het Comité het noodzakelijk om in een algemene opmerking verdere richtsnoeren te verstrekken.

3. Op basis van de eerste verslagen van verschillende Staten die partij zijn van het Verdrag die het tot dusver heeft onderzocht, merkt het Comité op dat er een algemeen misverstand bestaat over de precieze draagwijdte van de verplichtingen van de Staten die partij zijn bij artikel 12 van het Verdrag. Er is in het algemeen niet begrepen dat het op mensenrechten gebaseerde handicapmodel een verschuiving impliceert van het substituut-beslissingsparadigma naar een model dat gebaseerd is op ondersteunde besluitvorming. Het doel van deze algemene opmerking is de algemene verplichtingen die voortvloeien uit de verschillende onderdelen van artikel 12 te onderzoeken.

4. Deze algemene opmerking weerspiegelt een interpretatie van artikel 12 die gebaseerd is op de algemene beginselen van het Verdrag, zoals beschreven in artikel 3, namelijk het respect voor de inherente waardigheid, de persoonlijke autonomie — met inbegrip van de vrijheid zelf keuzes te maken — en de onafhankelijkheid van personen; non-discriminatie; volledige en daadwerkelijke participatie en opname in de samenleving; respect voor verschillen en aanvaarding van personen met een handicap deel uitmaken van de mensheid en de menselijke diversiteit; gelijke kansen; toegankelijkheid; gelijkheid van man en vrouw; en respect voor de zich ontwikkelende mogelijkheden van kinderen met een handicap en eerbiediging van het recht van kinderen met een handicap op het behoud van hun eigen identiteit.

5. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten en het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap bepalen elk dat het recht op gelijkheid voor de wet “overall” werkzaam is. Er zijn met andere woorden geen toelaatbare omstandigheden in het internationale mensenrechtenrecht waarin een persoon het recht op gelijkheid voor het recht kan worden ontnomen of waarin dit recht kan worden beperkt. Dit wordt versterkt door artikel 4 (2) van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, dat toelaat niet van dit recht af te wijken, zelfs niet bij een algemene noodtoestand. Hoewel een gelijkwaardig verbod op afwijking van het recht op gelijkheid voor de wet niet is vastgelegd in het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, dekt de bepaling in het Internationaal Verdrag dergelijke bescherming krachtens artikel 4 (4) van het Verdrag, waarin is bepaald dat de bepalingen van het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap niet afwijken van het bestaande internationale recht.

6. Het recht op gelijkheid voor de wet wordt ook weerspiegeld in andere belangrijke internationale en regionale mensenrechtenverdragen. Artikel 15 van het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen garandeert de gelijkheid van vrouwen voor de wet en vereist de erkenning van de rechtsbevoegdheid van vrouwen op gelijke voet met mannen, in het bijzonder om overeenkomsten te sluiten, bezittingen te beheren en hun rechten binnen het rechtssysteem uit te oefenen. Artikel 3 van het Afrikaans Handvest inzake de rechten van de mens en volkeren voorziet in het recht van eenieder om voor de wet gelijk te zijn en gelijke bescherming van de wet te genieten. In artikel 3 van het Amerikaanse Verdrag voor de rechten van de mens is het recht op rechtspersoonlijkheid en het recht van eenieder op erkenning als persoon voor de wet vastgelegd.

7. Staten die partij zijn van het Verdrag moeten alle rechtsgebieden holistisch onderzoeken om ervoor te zorgen dat het recht van personen met een handicap op rechtsbevoegdheid niet op ongelijke basis wordt beperkt met anderen. In het verleden werd personen met een handicap op veel gebieden op discriminerende wijze het recht op rechtsbevoegdheid ontzegd onder regelingen voor vervangende besluitvorming zoals voogdij, conservatorschap en wetten op het gebied van geestelijke gezondheid die een gedwongen behandeling mogelijk maken. Deze praktijken moeten worden afgeschaft om ervoor te zorgen dat personen met een handicap op gelijke voet met anderen weer volledig rechtsbevoegd worden.

8. Artikel 12 van het Verdrag bevestigt dat alle personen met een handicap volledig rechtsbekwaam zijn. In de loop van de geschiedenis werd rechtsbekwaamheid op nadelige wijze ontzegd aan veel groepen, waaronder vrouwen (met name bij het huwelijk) en etnische minderheden. Personen met een handicap blijven echter de groep die rechtsbekwaamheid het vaakst wordt ontzegd in rechtssystemen wereldwijd. Het recht op gelijkheid voor de wet impliceert dat rechtsbekwaamheid een universele eigenschap is die inherent is aan alle personen uit hoofde van hun menselijkheid en moet worden gehandhaafd voor personen met een handicap op gelijke basis met anderen. Rechtsbevoegd is onontbeerlijk voor de uitoefening van burgerlijke, politieke, economische, sociale en culturele rechten. Het krijgt een bijzondere betekenis voor personen met een handicap wanneer zij fundamentele beslissingen moeten nemen over hun gezondheid, onderwijs en werk. Het weigeren van rechtsbevoegdheid aan personen met een handicap heeft er in veel gevallen toe geleid dat zij van vele fundamentele rechten zijn beroofd, waaronder het stemrecht, het recht om te trouwen en een gezin te stichten, reproductieve rechten, ouderlijke rechten, het recht om toestemming te geven voor intieme relaties en medische behandeling, en het recht op vrijheid.

9. Alle personen met een handicap, met inbegrip van personen met een lichamelijke, geestelijke, intellectuele of zintuiglijke beperking, kunnen worden beïnvloed door het ontzeggen van rechtsbevoegdheid en vervangende besluitvorming. Maar personen met een cognitieve of psychosociale handicap werden, en worden nog steeds, onevenredig zwaar getroffen door regelingen voor vervangende besluitvorming en het ontzeggen van rechtsbevoegdheid. Het Comité bevestigt dat de status van een persoon als een persoon met een handicap of het bestaan van een handicap (met inbegrip van een fysieke of zintuiglijke handicap) nooit een grond mag zijn voor het ontzeggen van de rechtsbevoegdheid of van een van de rechten waarin artikel 12 voorziet.

Alle praktijken die tot doel of gevolg hebben dat artikel 12 wordt geschonden, moeten worden afgeschaft om ervoor te zorgen dat personen met een handicap op gelijke voet met anderen weer volledig rechtsbevoegd worden.

10. Deze algemene opmerking richt zich voornamelijk op de normatieve inhoud van artikel 12 en de daaruit voortvloeiende verplichtingen voor Staten. Het Comité zal de werkzaamheden op dit gebied voortzetten om in toekomstige besluiten, algemene opmerkingen en andere documenten te voorzien in diepgaande begeleiding over de rechten en plichten die voortvloeien uit artikel 12.

II. Normatieve inhoud van artikel 12

Artikel 12, lid 1

11. Artikel 12, lid 1, herbevestigt het recht van personen met een handicap om voor de wet als persoon te worden erkend. Dit garandeert dat ieder mens wordt gerespecteerd als een persoon met rechtspersoonlijkheid, hetgeen een voorwaarde is voor de erkenning van iemands rechtsbevoegdheid.

Artikel 12, lid 2

12. Artikel 12 (2) erkent dat personen met een handicap in alle levensgebieden rechtsbevoegdheid genieten op voet van gelijkheid met anderen. Rechtsbevoegdheid omvat de bevoegdheid om zowel rechthebbende als actor in rechte te zijn. De rechtsbevoegdheid van een rechthebbende geeft een persoon recht op volledige bescherming van zijn rechten door het rechtssysteem. Rechtsbevoegdheid krachtens de wet erkent deze persoon als iemand die bevoegd is om handelingen te stellen en rechtsbetrekkingen te creëren, te wijzigen of te beëindigen. Het recht op erkenning als rechtspersoon is voorzien in artikel 12 (5) van het Verdrag, waarin de plicht van de Staten die partij zijn om "alle passende en doeltreffende maatregelen te nemen om de rechten te garanderen van personen met een handicap, op voet van gelijkheid met anderen, op eigendom of het erven van vermogen en te waarborgen dat zij hun eigen financiële zaken kunnen behartigen en onder dezelfde voorwaarden als anderen toegang hebben tot bankleningen, hypotheek en andere vormen van financiële kredietverstrekking en ... te verzekeren dat het vermogen van personen met een handicap hen niet willekeurig wordt ontnomen".

13. Rechtsbevoegdheid en geestelijke vermogens zijn verschillende concepten. Rechtsbevoegdheid is de mogelijkheid om rechten en plichten te hebben (juridische status) en deze rechten en plichten uit te oefenen (juridische vertegenwoordiging). Het is de sleutel tot zinvolle participatie in de samenleving. Geestelijke capaciteit verwijst naar de beslissingsvaardigheden van een persoon, die natuurlijk van persoon tot persoon verschillen en voor een bepaalde persoon verschillend kunnen zijn, afhankelijk van vele factoren, waaronder milieu- en sociale factoren. Rechtsinstrumenten zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (art. 6), het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (art. 16) en het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (art. 15) maken geen onderscheid tussen geestelijke vermogens en rechtsbevoegdheid. Artikel 12 van het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap maakt echter duidelijk dat "geestesziekte" en andere discriminerende etiketten geen legitieme redenen zijn voor het ontkennen van rechtsbevoegdheid (zowel juridische status als juridische vertegenwoordiging). Volgens artikel 12 van het Verdrag mogen vermeende of feitelijke tekortkomingen in de geestelijke vermogens niet worden gebruikt als een rechtvaardiging voor het ontzeggen van rechtsbevoegdheid.

14. Rechtsbevoegdheid is een inherent recht dat wordt toegekend aan alle personen, met inbegrip van personen met een handicap. Zoals hierboven vermeld, bestaat het uit twee delen. Het eerste deel is de juridische status om rechten te bezitten en om voor de wet als rechtspersoon te worden erkend. Het kan bijvoorbeeld gaan om het hebben van een geboorteakte, het aanvragen van medische bijstand, het registreren om op de kieslijst te staan of het aanvragen van een paspoort. Het tweede deel is de juridische vertegenwoordiging om deze rechten uit te oefenen en deze handelingen door de wet te laten erkennen.

Het is dit gedeelte dat vaak wordt geweigerd of beperkt voor personen met een handicap. Zo kan de wet personen met een handicap bijvoorbeeld toestaan om eigendommen te bezitten, maar respecteert ze niet altijd de handelingen die ze stellen om een eigendom te kopen en te verkopen. Rechtsbevoegdheid betekent dat alle mensen, ook personen met een handicap, beschikken over juridische status en juridische vertegenwoordiging, louter omdat ze mens zijn. Daarom moeten beide onderdelen van de rechtsbevoegdheid worden erkend opdat het recht op rechtsbevoegdheid kan worden vervuld; ze kunnen niet worden gescheiden. Het begrip “geestelijke vermogens” is op zich zeer omstreven. Geestelijke capaciteit is niet, zoals vaak wordt voorgesteld, een objectief, wetenschappelijk en natuurlijk voorkomend fenomeen. Geestelijke capaciteit is afhankelijk van sociale en politieke context, evenals de disciplines, beroepen en praktijken die een dominante rol spelen bij het beoordelen van geestelijke vermogens.

15. In de meeste rapporten van de Staten die partij zijn die het Comité tot nu toe heeft onderzocht, zijn de begrippen geestelijke vermogens en rechtsbevoegdheid zodanig vertroebeld dat wanneer een persoon geacht wordt een verminderd beslissingsvermogen te hebben, vaak als gevolg van een cognitieve of psychosociale handicap, zijn of haar rechtsbevoegdheid om een bepaalde beslissing te nemen derhalve wordt opgeheven. Dit wordt enkel beslist op basis van de diagnose van een stoornis (statusbenadering), of wanneer iemand een beslissing neemt waarvan wordt aangenomen dat ze negatieve gevolgen heeft (resultaatbenadering), of wanneer iemands beslissingsvaardigheden als gebrekkig worden beschouwd (functionele benadering). De functionele benadering probeert de geestelijke vermogens te beoordelen en de rechtsbevoegdheid dienovereenkomstig te ontkennen. Ze is vaak gebaseerd op de vraag of een persoon de aard en gevolgen van een beslissing kan begrijpen en/of de relevante informatie kan gebruiken of wegeen. Deze benadering is gebrekkig om twee belangrijke redenen: (a) ze wordt discriminerend toegepast op mensen met een handicap; en (b) ze veronderstelt dat ze de innerlijke werking van de menselijke geest nauwkeurig kan beoordelen en wanneer de persoon niet slaagt voor de beoordeling, ontkent ze hem of haar een kernmensenrecht — het recht op gelijkheid voor de wet. In al deze benaderingen worden de handicap en/of beslissingsvaardigheden van een persoon beschouwd als een gegronde reden om hem zijn rechtsbevoegdheid te ontzeggen en zijn status als persoon voor de wet te verlagen. Artikel 12 staat een dergelijke discriminerende ontkenning van de rechtsbevoegdheid niet toe, maar vereist dat steun wordt verleend bij de uitoefening van rechtsbevoegdheid.

Artikel 12, lid 3

16. Artikel 12 (3) erkent dat de Staten die partij zijn, verplicht zijn om personen met een handicap bij de uitoefening van hun rechtsbevoegdheid toegang te verlenen tot steun. De Staten die partij zijn, moeten zich ervan onthouden personen met een handicap hun rechtsbevoegdheid te ontzeggen en moeten personen met een handicap eerder toegang verschaffen tot de ondersteuning die zij mogelijk behoeven om hen in staat te stellen beslissingen te nemen die rechtsgevolgen hebben.

17. Ondersteuning bij de uitoefening van de rechtsbevoegdheid moet de rechten, de wil en de voorkeuren van personen met een handicap respecteren en mag nooit vervangende besluitvorming zijn. Artikel 12 (3) bepaalt niet in welke vorm de ondersteuning moet worden verleend. “Ondersteuning” is een brede term die zowel informele als formele ondersteuningsregelingen omvat, van verschillende types en intensiteit. Personen met een handicap kunnen bijvoorbeeld kiezen voor een of meer vertrouwenspersonen om hen te helpen bij de uitoefening van hun rechtsbevoegdheid voor bepaalde soorten beslissingen, of kunnen een beroep doen op andere vormen van ondersteuning, zoals collegiale ondersteuning, belangenbehartiging (met inbegrip van zelfhulpgroepen) of hulp bij communicatie. De ondersteuning van personen met een handicap bij de uitoefening van hun rechtsbevoegdheid kan maatregelen omvatten die verband houden met universeel ontwerp en toegankelijkheid — bijvoorbeeld waarbij van private en publieke actoren, zoals banken en financiële instellingen, wordt verlangd dat zij informatie verstrekken in een begrijpelijk formaat of professionele gebarentaal verstrekken — om personen met een handicap in staat te stellen de rechtshandelingen te verrichten die nodig zijn om een bankrekening te openen, overeenkomsten te sluiten of andere sociale transacties te verrichten. Ondersteuning kan ook de ontwikkeling en erkenning zijn van diverse, niet-conventionele communicatiemethoden, vooral voor degenen die non-verbale communicatievormen gebruiken om hun wil en voorkeuren te uiten.

Voor veel personen met een handicap is het vermogen om vooraf te plannen een belangrijke vorm van ondersteuning, waarbij ze hun wil en voorkeuren kunnen aangeven die gevolgd moeten worden op een moment dat ze mogelijk niet in staat zijn om hun wensen aan anderen kenbaar te maken. Alle personen met een handicap hebben het recht om vooraf plannen te maken en moeten de mogelijkheid krijgen om dit op gelijke voet met anderen te doen. Staten die partij zijn, kunnen verschillende vormen van vooruitplantingsmechanismen aanbieden om tegemoet te komen aan verschillende voorkeuren, maar alle opties moeten niet-discriminerend zijn. Indien gewenst moet iemand ondersteuning krijgen om een vooraf planningsproces te voltooien. Het tijdstip waarop een richtlijn van tevoren in werking treedt (en geen effect meer heeft) dient door de persoon te worden bepaald en in de tekst van de richtlijn te worden opgenomen; er mag niet worden uitgegaan van een beoordeling dat de persoon over onvoldoende geestelijke vermogens heeft.

18. Het type en de intensiteit van de ondersteuning die moet worden verleend, zullen aanzienlijk verschillen van persoon tot persoon vanwege de diversiteit van personen met een handicap. Dit is in overeenstemming met artikel 3 (d) waarin “respect voor verschillen en aanvaarding dat personen met een handicap deel uitmaken van de mensheid en menselijke diversiteit” als algemeen beginsel van het Verdrag wordt omschreven. Te allen tijde, ook in crisissituaties, moeten de individuele autonomie en het vermogen van personen met een handicap om beslissingen te nemen worden gerespecteerd.

19. Sommige personen met een handicap verzoeken slechts om erkenning van hun recht op rechtsbevoegdheid op voet van gelijkheid met anderen, zoals bepaald in artikel 12 (2) van het Verdrag, en willen hun recht op ondersteuning, zoals bepaald in artikel 12 (3) misschien niet uitoefenen.

Artikel 12, lid 4

20. Artikel 12 (4) schetst de waarborgen die aanwezig moeten zijn in een systeem van ondersteuning bij de uitoefening van de rechtsbevoegdheid. Artikel 12 (4) moet worden gelezen in samenhang met de rest van artikel 12 en het gehele Verdrag. Het vereist dat de Staten die partij zijn voorzien in passende en doeltreffende waarborgen voor de uitoefening van de rechtsbevoegdheid. Deze waarborgen moeten er in de eerste plaats voor zorgen dat de rechten, de wil en de voorkeuren van de persoon worden geëerbiedigd. Om dit te bereiken moeten de waarborgen op gelijke voet met anderen bescherming bieden tegen misbruik.

21. Wanneer het, nadat aanzienlijke inspanningen zijn geleverd, niet haalbaar is om de wil en voorkeuren van een individu te bepalen, moet de "beste interpretatie van wil en voorkeuren" de "beste belangen" vervangen. Dit eerbiedigt de rechten, de wil en de voorkeuren van het individu, overeenkomstig artikel 12 (4). Het beginsel van “beste belangen” is geen waarborg die ten aanzien van volwassenen voldoet aan artikel 12. Het paradigma “wil en voorkeuren” moet het paradigma “beste belangen” vervangen om ervoor te zorgen dat personen met een handicap op gelijke voet met anderen recht hebben op rechtsbevoegdheid.

22. Alle mensen lopen het risico onderworpen te worden aan “ongewenste beïnvloeding”, maar dit kan nog erger worden voor degenen die vertrouwen op de steun van anderen om beslissingen te nemen. Er wordt gesteld dat er sprake is van ongewenste beïnvloeding wanneer de kwaliteit van de interactie tussen de hulpverlener en geholpen persoon tekent van angst, agressie, bedreiging, bedrog of manipulatie omvat. Waarborgen voor de uitoefening van rechtsbevoegdheid moeten bescherming tegen ongewenste beïnvloeding omvatten; de bescherming moet echter de rechten, de wil en de voorkeuren van de persoon respecteren, met inbegrip van het recht om risico's te nemen en fouten te maken.

Artikel 12, lid 5

23. Artikel 12 (5) schrijft voor dat de Staten die partij zijn, maatregelen nemen, waaronder wetgevende, administratieve, gerechtelijke en andere praktische maatregelen, om de rechten van personen met een handicap op financieel en economisch gebied op gelijke voet met anderen te waarborgen. De toegang tot financiering en eigendom wordt traditioneel geweigerd aan personen met een handicap op basis van het medische model van handicap.

Overeenkomstig artikel 12 (3) moet deze benadering van het ontzeggen van rechtsbevoegdheid aan personen met een handicap in financiële aangelegenheden worden vervangen ondersteuning bij de uitoefening van rechtsbevoegdheid. Net zoals geslacht niet mag worden gebruikt als basis voor discriminatie op het gebied van financiën en eigendommen,¹ mag dat voor handicap ook niet.

III. Verplichtingen van Staten die partij zijn

24. Staten die partij zijn, hebben de verplichting het recht van alle personen met een handicap op gelijkheid voor de wet te eerbiedigen, te beschermen en na te komen. In dit verband dienen de Staten die partij zijn zich te onthouden van elke handeling die personen met een handicap het recht op een gelijke erkenning voor de wet ontnemt. Staten die partij zijn, moeten maatregelen nemen om te voorkomen dat niet-overheidsactoren en privépersonen zich bemoeien met het vermogen van personen met een handicap om hun mensenrechten te realiseren en te genieten, met inbegrip van het recht op rechtsbevoegdheid. Een van de doelstellingen van ondersteuning bij het uitoefenen van rechtsbevoegdheid is het opbouwen van vertrouwen en vaardigheden van personen met een handicap zodat zij hun rechtsbevoegdheid in de toekomst, indien zij dat wensen, met minder ondersteuning kunnen uitoefenen. Staten die partij zijn, zijn verplicht personen die ondersteuning krijgen een opleiding te geven zodat zij kunnen beslissen wanneer er minder ondersteuning nodig is of wanneer zij geen ondersteuning meer nodig hebben bij het uitoefenen van hun rechtsbevoegdheid.

25. Om de “universele rechtsbekwaamheid” ten volle te erkennen, waarbij alle personen, ongeacht hun handicap of beslissingsvaardigheid, inherent over rechtsbevoegdheid beschikken, moeten de Staten die partij zijn het ontkennen van rechtsbevoegdheid, hetgeen discriminerend is op basis van een handicap in doel of gevolg, afschaffen.²

26. In zijn slotopmerkingen over de eerste verslagen van de Staten die partij zijn, met betrekking tot artikel 12, heeft het Comité voor de rechten van personen met een handicap herhaaldelijk verklaard dat Staten die partij zijn "de wetten moeten herzien die voogdij en trusteeship toestaan, en actie moeten ondernemen om wetten en beleidslijnen te ontwikkelen om de stelsels van vervangende besluitvorming te vervangen door ondersteunde besluitvorming, die de autonomie, wil en voorkeuren van de persoon respecteert".

27. Stelsels voor vervangende besluitvorming kunnen vele verschillende vormen aannemen, waaronder voltallige voogdij, juridisch verbod en gedeeltelijke voogdij. Deze stelsels hebben echter bepaalde gemeenschappelijke kenmerken: ze kunnen worden gedefinieerd als systemen waarbij (i) de rechtsbevoegdheid van een persoon wordt weggenomen, zelfs als dit met betrekking tot één beslissing is; (ii) een plaatsvervangende beslisser kan worden aangesteld door iemand anders dan de betrokken persoon, en dit kan gebeuren tegen zijn of haar wil; en (iii) elke beslissing van een plaatsvervangende beslisser gebaseerd is op wat wordt geacht in het objectieve “belang” van de betrokken persoon te zijn, in tegenstelling tot gebaseerd te zijn op de eigen wil en voorkeuren van de persoon.

28. De verplichting van de Staten die partij zijn om de regelingen voor vervangende besluitvorming te vervangen door ondersteunde besluitvorming vereist zowel de afschaffing van de regelingen voor vervangende besluitvorming als de ontwikkeling van alternatieven voor ondersteunde besluitvorming. De ontwikkeling van systemen voor ondersteunde besluitvorming in combinatie met de handhaving van regelingen voor vervangende besluitvorming is niet voldoende om aan artikel 12 van het Verdrag te voldoen.

29. Een stelsel voor ondersteunde besluitvorming omvat verschillende ondersteuningsopties die voorrang geven aan iemands wil en voorkeuren en die de normen inzake mensenrechten respecteren. Het moet bescherming bieden voor alle rechten, met inbegrip van die welke verband houden met autonomie (recht op rechtsbevoegdheid, recht op gelijkheid voor de wet, recht om te kiezen waar men moet wonen enz.) en rechten die verband houden met de vrijwaring van misbruik en mishandeling (recht op leven, recht op lichamelijke integriteit enz.).

---

¹ Zie het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, art. 13 (b).

² Zie het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, art. 2, in samenhang met art. 5.

Bovendien mogen systemen van ondersteunde besluitvorming het leven van personen met een handicap niet te veel reguleren. De regelingen voor ondersteunde besluitvorming kunnen vele vormen aannemen, maar moeten allemaal een aantal essentiële bepalingen bevatten om de naleving van artikel 12 van het Verdrag te waarborgen, waaronder:

(a) De ondersteunde besluitvorming moet voor iedereen beschikbaar zijn. Iemands ondersteuningsbehoeften, vooral als die hoog zijn, mogen geen belemmering zijn voor het verkrijgen van ondersteuning bij besluitvorming;

(b) Alle vormen van ondersteuning bij de uitoefening van de rechtsbevoegdheid, met inbegrip van intensievere vormen van ondersteuning, moeten gebaseerd zijn op de wil en voorkeur van de persoon, niet op wat wordt beschouwd als zijnde in zijn objectief belang;

(c) De wijze van communicatie van een persoon mag geen belemmering vormen voor het verkrijgen van ondersteuning bij besluitvorming, zelfs niet wanneer deze communicatie niet conventioneel is of door zeer weinig mensen wordt begrepen;

(d) De wettelijke erkenning van de persoon (personen) die formeel door een persoon is (zijn) gekozen, moet beschikbaar en toegankelijk zijn, en Staten zijn verplicht om het creëren van ondersteuning te vergemakkelijken, met name voor mensen die geïsoleerd zijn en geen toegang hebben tot natuurlijk voorkomende ondersteuning in de samenleving. Dit moet een mechanisme voor derden omvatten om de identiteit van een hulpverlener te verifiëren, alsook een mechanisme voor derden om de handeling van een hulpverlener aan te vechten indien zij van mening zijn dat de hulpverlener niet handelt volgens de wil en voorkeuren van de betrokkene;

(e) Om te voldoen aan het vereiste in artikel 12 (3) van het Verdrag dat Staten die partij zijn bij het nemen van maatregelen om "toegang te verschaffen" tot de vereiste ondersteuning, moeten Staten die partij zijn ervoor zorgen dat de steun beschikbaar is tegen nominale of geen kosten voor personen met een handicap en dat het gebrek aan financiële middelen geen belemmering vormt voor de toegang tot ondersteuning bij het uitoefenen van rechtsbevoegdheid;

(f) Ondersteuning bij de besluitvorming mag niet worden gebruikt als een rechtvaardiging voor het beperken van andere fundamentele rechten van personen met een handicap, met name stemrecht, het recht om te trouwen of wettelijk te gaan samenwonen en een gezin te stichten, reproductieve rechten, ouderschapsrechten, het recht om toestemming te geven voor intieme relaties en medische behandeling en het recht op vrijheid;

(g) De persoon moet het recht hebben om te allen tijde steun te weigeren en de ondersteuningsrelatie te beëindigen of te wijzigen;

(h) Er moeten waarborgen worden ingesteld voor alle processen met betrekking tot rechtsbevoegdheid en ondersteuning bij het uitoefenen van rechtsbevoegdheid. Het doel van de waarborgen is ervoor te zorgen dat de wil en voorkeuren van de persoon worden gerespecteerd.

(i) Het verlenen van ondersteuning voor het uitoefenen van rechtsbevoegdheid mag niet afhangen van beoordelingen van de geestelijke vermogens; er zijn nieuwe, niet-discriminerende indicatoren van ondersteuningsbehoeften nodig bij het verlenen van ondersteuning voor het uitoefenen van rechtsbevoegdheid.

30. Het recht op gelijkheid voor de wet is al lang erkend als burgerlijk en politiek recht, met wortels in het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten. Op het moment van ratificatie zijn er burgerlijke en politieke rechten verbonden en de Staten die partij zijn, moeten stappen ondernemen om deze rechten onmiddellijk te realiseren. Als zodanig zijn de in artikel 12 bedoelde rechten van toepassing op het moment van bekrachtiging en zijn zij onderworpen aan onmiddellijke uitvoering. De in artikel 12 (3) bedoelde verplichting van de Staat om bij de uitoefening van de rechtsbevoegdheid toegang te verschaffen tot ondersteuning is een verplichting tot vervulling van het civiel en politiek recht van gelijkheid voor de wet. "Progressieve verwezenlijking" (art. 4, lid 2) is niet van toepassing op de bepalingen van artikel 12.

Bij de bekrachtiging van het Verdrag moeten de Staten die partij zijn, onmiddellijk stappen ondernemen om de in artikel 12 bedoelde rechten te doen gelden. Deze stappen moeten doelbewust en goed gepland zijn en omvatten overleg met en zinvolle deelname van mensen met een handicap en hun organisaties.

IV. Verhouding tot andere bepalingen van het Verdrag

31. De erkenning van rechtsbevoegdheid is onlosmakelijk verbonden met het genot van vele andere mensenrechten waarin het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap voorziet, met inbegrip van, maar niet beperkt tot, het recht op toegang tot de rechter (art. 13); het recht om vrij te zijn van onvrijwillige detentie in een inrichting voor geestelijke gezondheidszorg en niet te worden gedwongen om een behandeling voor geestelijke gezondheid te ondergaan (art. 14); het recht op respect voor de lichamelijke en geestelijke integriteit (art. 17); het recht op vrijheid van verplaatsing en nationaliteit (art. 18); het recht te kiezen waar en met wie te wonen (art. 19); het recht op vrijheid van meningsuiting (art. 21); het recht om te trouwen en een gezin te stichten (art. 23); het recht op toestemming voor medische behandeling (art. 25); en het actief en passief kiesrecht (art. 29). Zonder erkenning van de persoon als persoon voor de wet wordt de mogelijkheid om deze rechten te doen gelden, uit te oefenen en af te dwingen, en vele andere rechten waarin het Verdrag voorziet, aanzienlijk aangetast.

Artikel 5: Gelijkheid en non-discriminatie

32. Om voor de wet tot gelijkheid te komen, mag de rechtsbevoegdheid niet discriminerend worden ontzegd. Artikel 5 van het Verdrag waarborgt de gelijkheid van alle personen onder en voor het recht en het recht op gelijke bescherming door het recht. Het verbiedt uitdrukkelijk alle discriminatie op grond van handicap. Discriminatie op grond van handicap wordt in artikel 2 van het Verdrag gedefinieerd als "elk onderscheid en elke uitsluiting of beperking op grond van een handicap dat of die ten doel of tot gevolg heeft dat de erkenning, het genot of de uitoefening, op voet van gelijkheid met anderen van de mensenrechten en fundamentele vrijheden aangetast of onmogelijk gemaakt wordt". Het ontzeggen van rechtsbevoegdheid met als doel of gevolg dat het recht van personen met een handicap op gelijkheid voor de wet wordt ingeperkt, is een schending van de artikelen 5 en 12 van het Verdrag. Staten kunnen de rechtsbevoegdheid van een persoon beperken op basis van bepaalde omstandigheden, zoals een faillissement of strafrechtelijke veroordeling. Het recht op gelijkheid voor de wet en de vrijheid van discriminatie vereisen echter dat wanneer de Staat de rechtsbevoegdheid ontzegt, dit voor alle personen op dezelfde basis moet gebeuren. Het ontzeggen van rechtsbevoegdheid mag niet gebaseerd zijn op een persoonlijk kenmerk zoals geslacht, ras of handicap, noch als doel of effect hebben de persoon anders te behandelen.

33. De vrijheid van discriminatie bij de erkenning van rechtsbevoegdheid herstelt de autonomie en eerbiedigt de menselijke waardigheid van de persoon overeenkomstig de beginselen van artikel 3 (a) van het Verdrag. De vrijheid om zelf keuzes te maken vereist meestal rechtsbekwaamheid. Onafhankelijkheid en autonomie omvatten de bevoegdheid om zijn beslissingen wettelijk te laten respecteren. De behoefte aan ondersteuning en redelijke aanpassingen bij het nemen van beslissingen mag niet worden gebruikt om de rechtsbevoegdheid van een persoon in twijfel te trekken. Respect voor verschil en acceptatie van personen met een handicap als onderdeel van de mensheid en menselijke diversiteit (art. 3 (d)) is onverenigbaar met het toekennen van rechtsbevoegdheid op basis van assimilatie.

34. Non-discriminatie omvat het recht op redelijke aanpassingen bij het uitoefenen van rechtsbevoegdheid (art. 5, lid 3). Redelijke aanpassingen worden in artikel 2 van het Verdrag gedefinieerd als "noodzakelijke en passende wijzigingen, en aanpassingen die geen disproportionele of onevenredige, of onnodige last opleggen indien zij in een specifiek geval nodig zijn om te waarborgen dat personen met een handicap alle mensenrechten en fundamentele vrijheden op voet van gelijkheid met anderen kunnen genieten of uitoefenen". Het recht op redelijke aanpassingen bij het uitoefenen van rechtsbevoegdheid staat los van en is een aanvulling op het recht op ondersteuning bij het uitoefenen van rechtsbevoegdheid.

De Staten die partij zijn, zijn verplicht alle nodige wijzigingen of aanpassingen aan te brengen om

personen met een handicap in staat te stellen hun rechtsbevoegdheid uit te oefenen, tenzij dit een onevenredige of onnodige last is. Dergelijke wijzigingen of aanpassingen kunnen onder meer bestaan uit, maar zijn niet beperkt tot, toegang tot essentiële gebouwen zoals rechtbanken, banken, sociale-uitkeringskantoren en stemlokalen; toegankelijke informatie over beslissingen die rechtsgevolgen hebben; en persoonlijke bijstand. Het recht op ondersteuning bij het uitoefenen van rechtsbevoegdheid wordt niet beperkt door de eis van onevenredige of onnodige lasten. De Staat is absoluut verplicht om toegang te verschaffen tot ondersteuning bij het uitoefenen van rechtsbevoegdheid.

Artikel 6: Vrouwen met een handicap

35. Artikel 15 van het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen voorziet in de rechtsbevoegdheid van vrouwen op gelijke basis met mannen, waarbij wordt erkend dat de erkenning van rechtsbevoegdheid een integrerend onderdeel is van gelijkheid voor de wet: "Staten die partij zijn, verlenen vrouwen in burgerlijke zaken een rechtsbevoegdheid die identiek is aan die van mannen en dezelfde mogelijkheden om die rechtsbevoegdheid uit te oefenen. Zij geven vrouwen in het bijzonder gelijke rechten om overeenkomsten te sluiten en eigendommen te beheren en behandelen hen in alle fasen van procedures voor rechtbanken en gerechtshoven gelijk" (lid 2). Deze bepaling geldt voor alle vrouwen, ook voor vrouwen met een handicap. Het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap erkent dat vrouwen met een handicap onderworpen kunnen zijn aan meerdere en intersectionele vormen van discriminatie op basis van geslacht en handicap. Vrouwen met een handicap zijn in de cijfers van gedwongen sterilisatie oververtegenwoordigd en krijgen vaak geen controle over hun reproductieve gezondheid en hun besluitvorming, omdat men ervan uitgaat dat ze niet in staat zijn om in te stemmen met seks. Bepaalde jurisdicties hebben ook hogere percentages van het opleggen van vervangende besluitvormers aan vrouwen dan aan mannen. Daarom is het bijzonder belangrijk om te herbevestigen dat de rechtsbevoegdheid van vrouwen met een handicap op gelijke voet met anderen moet worden erkend.

Artikel 7: Kinderen met een handicap

36. Terwijl artikel 12 van het Verdrag gelijkheid voor de wet beschermt voor alle personen, ongeacht hun leeftijd, erkent artikel 7 van het Verdrag de ontwikkelende capaciteiten van kinderen en eist dat "bij alle beslissingen betreffende kinderen met een handicap het belang van het kind de eerste overweging vormt" (lid 2) en dat "in overeenstemming met hun leeftijd en ontwikkeling naar behoren rekening wordt gehouden met hun opvattingen" (lid 3). Om aan artikel 12 te voldoen, moeten de Staten die partij zijn hun wetgeving onderzoeken om ervoor te zorgen dat de wil en voorkeuren van kinderen met een handicap op gelijke voet met andere kinderen worden gerespecteerd.

Artikel 9: Toegankelijkheid

37. De in artikel 12 bedoelde rechten zijn nauw verbonden met de verplichtingen van de Staat inzake toegankelijkheid (art. 9) omdat het recht op gelijkheid voor de wet noodzakelijk is om personen met een handicap in staat te stellen zelfstandig te leven en ten volle deel te nemen aan alle aspecten van het leven. Volgens artikel 9 moeten belemmeringen van diensten die openstaan voor of worden verleend aan het publiek worden opgespoord en weggenomen. Het gebrek aan toegang tot informatie en communicatie en ontoegankelijke diensten kunnen in de praktijk belemmeringen vormen voor de verwezenlijking van de rechtsbevoegdheid van sommige personen met een handicap. Daarom moeten de Staten die partij zijn alle procedures voor de uitoefening van rechtsbevoegdheid en alle informatie en communicatie die daarmee verband houdt, volledig toegankelijk maken. Staten die partij zijn, moeten hun wetten en praktijken herzien om ervoor te zorgen dat het recht op rechtsbevoegdheid en toegankelijkheid wordt gerealiseerd.

Artikel 13: Toegang tot de rechter

38. Staten die partij zijn, zijn verplicht ervoor te zorgen dat personen met een handicap op gelijke voet met anderen toegang tot de rechter hebben. De erkenning van het recht op rechtsbevoegdheid is in veel opzichten essentieel voor de toegang tot de rechter. Om ervoor te zorgen dat hun rechten en plichten op gelijke voet met anderen worden gehandhaafd, moeten personen met een handicap voor de wet als persoon worden erkend met gelijke status in rechtbanken en hoven. De Staten die partij zijn, moeten er ook voor zorgen dat personen met een handicap op gelijke voet met anderen toegang hebben tot wettelijke vertegenwoordiging. Dit is in veel rechtsgebieden als een probleem aangemerkt en moet worden verholpen, onder meer door ervoor te zorgen dat personen die inmenging ervaren in hun recht op rechtsbevoegdheid, de mogelijkheid hebben deze inmenging — in eigen naam of met wettelijke vertegenwoordiging — aan te vechten en hun rechten in de rechtbank te verdedigen. Personen met een handicap zijn vaak uitgesloten van belangrijke rollen in het rechtssysteem als advocaten, rechters, getuigen of leden van een jury.

39. Politieagenten, maatschappelijk werkers en andere eerstelijns hulpverleners moeten worden opgeleid om personen met een handicap voor de wet als volwaardige personen te erkennen en om klachten en verklaringen van personen met een handicap hetzelfde gewicht te geven als die van personen zonder handicap. Dit betekent opleiding en bewustmaking in deze belangrijke beroepen. Personen met een handicap moeten ook de rechtsbevoegdheid krijgen om op gelijke voet met anderen te getuigen. Artikel 12 van het Verdrag waarborgt ondersteuning bij het uitoefenen van rechtsbevoegdheid, met inbegrip van de bevoegdheid om te getuigen in gerechtelijke, administratieve en andere gerechtelijke procedures. Dergelijke ondersteuning kan verschillende vormen aannemen, waaronder de erkenning van diverse communicatiemethoden, het toestaan van videogetuigenissen in bepaalde situaties, procedurele aanpassingen, het verstrekken van gebarentaal door een professionele tolk en andere ondersteunende methoden. De rechterlijke macht moet ook worden opgeleid en bewust worden gemaakt van haar verplichting om de rechtsbevoegdheid van personen met een handicap te respecteren, met inbegrip van de juridische vertegenwoordiging en de juridische positie.

Artikelen 14 en 25: Vrijheid, veiligheid en toestemming

40. Het recht op rechtsbevoegdheid van personen met een handicap op gelijke voet met anderen respecteren omvat het recht van personen met een handicap op vrijheid en veiligheid van de persoon. Het ontkennen van de rechtsbevoegdheid van personen met een handicap en hun opsluiting in instellingen tegen hun wil, hetzij zonder hun toestemming, hetzij met toestemming van een plaatsvervangende besluitvormer, is een aanhoudend probleem. Deze praktijk vormt willekeurige vrijheidsberoving en schendt de artikelen 12 en 14 van het Verdrag. De Staten die partij zijn, moeten zich van dergelijke praktijken onthouden en een mechanisme instellen om gevallen te onderzoeken waarbij personen met een handicap zonder hun specifieke toestemming in een woonomgeving zijn geplaatst.

41. Het recht op het genot van het hoogst haalbare niveau van gezondheid (art. 25) omvat het recht op gezondheidszorg op basis van vrije en geïnformeerde toestemming. Staten die partij zijn, zijn verplicht om van alle beroepsbeoefenaars in de gezondheidszorg (inclusief psychiatrische beroepsbeoefenaars) te eisen dat zij voor elke behandeling de vrije en geïnformeerde toestemming krijgen van personen met een handicap. In combinatie met het recht op rechtsbevoegdheid op gelijke voet met anderen hebben de Staten die partij zijn, de verplichting om plaatsvervangende besluitvormers niet toe te staan toestemming te geven namens personen met een handicap. Al het gezondheids- en medisch personeel moet passend overleg organiseren waarbij de persoon met een handicap rechtstreeks betrokken wordt. Zij moeten er ook naar beste vermogen voor zorgen dat assistenten of hulppersonen de beslissingen van personen met een handicap niet vervangen of ongewenste beïnvloeding uitoefenen.

Artikelen 15, 16 en 17: Bescherming van de persoonlijke integriteit en vrijwaring van foltering, geweld, uitbuiting en misbruik

42. Zoals het Comité in verschillende slotbeschouwingen heeft gesteld, is gedwongen behandeling door psychiatrische en andere gezondheids- en medische beroepsbeoefenaars een schending van het recht op gelijkheid voor de wet en een schending van het recht op persoonlijke integriteit (art. 17); de vrijwaring van foltering (art. 15); en de vrijwaring van geweld, uitbuiting en misbruik (art. 16). Deze praktijk ontkent de rechtsbevoegdheid van een persoon om een medische behandeling te kiezen en is derhalve een schending van artikel 12 van het Verdrag. Staten die partij zijn, moeten in plaats daarvan de rechtsbevoegdheid van personen met een handicap respecteren om te allen tijde beslissingen te nemen, ook in crisissituaties; moeten ervoor zorgen dat nauwkeurige en toegankelijke informatie wordt verstrekt over servicemogelijkheden en dat niet-medische benaderingen beschikbaar worden gesteld; en moeten toegang verschaffen tot onafhankelijke ondersteuning. Staten die partij zijn, zijn verplicht toegang te verschaffen tot ondersteuning bij beslissingen over psychiatrische en andere medische behandelingen. Gedwongen behandeling is een bijzonder probleem voor personen met psychosociale, intellectuele en andere cognitieve handicaps. Staten die partij zijn, moeten beleidslijnen en wettelijke bepalingen die een gedwongen behandeling mogelijk maken of uitvoeren afschaffen, aangezien het een voortdurende schending is die overal ter wereld in wetten op het gebied van geestelijke gezondheid wordt vastgesteld, ondanks empirisch bewijs van het gebrek aan doeltreffendheid ervan en de ervaringen van mensen die geestelijke gezondheidszorgsystemen gebruiken die diepe pijn en trauma hebben ervaren als gevolg van gedwongen behandeling. Het Comité beveelt Staten die partij zijn aan ervoor te zorgen dat beslissingen met betrekking tot de lichamelijke of geestelijke integriteit van een persoon alleen kunnen worden genomen met de vrije en geïnformeerde toestemming van de betrokkene.

Artikel 18: Nationaliteit

43. Personen met een handicap hebben recht op een naam en op registratie van hun geboorte als onderdeel van het recht op erkenning overal als persoon voor de wet (art. 18, lid 2). Staten die partij zijn, moeten de nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat kinderen met een handicap bij de geboorte worden ingeschreven. Dit recht is voorzien in het Verdrag inzake de rechten van het kind (art. 7); kinderen met een handicap hebben in vergelijking met andere kinderen echter een onevenredige kans om niet te worden ingeschreven. Dit ontzegt hen niet alleen staatsburgerschap, maar ook vaak toegang tot gezondheidszorg en onderwijs en kan zelfs leiden tot hun dood. Omdat hun bestaan niet officieel is vastgelegd, kan hun dood relatief ongestraft plaatsvinden.

Artikel 19: Zelfstandig wonen en deel uitmaken van de samenleving

44. Om de rechten waarin artikel 12 voorziet ten volle te realiseren, is het absoluut noodzakelijk dat personen met een handicap de mogelijkheid hebben om hun wil en voorkeuren te ontwikkelen en uit te drukken, teneinde hun rechtsbevoegdheid op gelijke voet met anderen uit te oefenen. Dit betekent dat personen met een handicap de mogelijkheid moeten hebben om zelfstandig in de gemeenschap te leven en keuzes te maken en op gelijke voet met anderen controle moeten hebben over hun dagelijks leven, zoals bepaald in artikel 19.

45. Interpretatie van artikel 12 (3) in het licht van het recht om in de samenleving te leven (art. 19) betekent dat ondersteuning bij het uitoefenen van rechtsbevoegdheid moet worden verleend via de gemeenschap. De Staten die partij zijn, moeten erkennen dat gemeenschappen activa en partners zijn in het proces om te leren welke soorten ondersteuning nodig zijn bij het uitoefenen van rechtsbevoegdheid, waaronder bewustmaking over verschillende ondersteuningsopties. Staten die partij zijn, moeten de sociale netwerken en natuurlijk voorkomende ondersteuning binnen de gemeenschap (waaronder vrienden, familie en scholen) van personen met een handicap erkennen als sleutel tot ondersteunde besluitvorming. Dit strookt met de

nadruk die het Verdrag legt op volledige inclusie en participatie van personen met een handicap in de samenleving.

46. De segregatie van personen met een handicap in instellingen blijft een doordringend en verraderlijk probleem dat een aantal van de in het Verdrag gewaarborgde rechten schendt. Het probleem wordt nog verergerd doordat de rechtsbevoegdheid van personen met een handicap wijdverbreid wordt ontkend, waardoor anderen kunnen instemmen met hun plaatsing in een instelling. De bestuurders van instellingen worden ook gewoonlijk bekleed met de rechtsbevoegdheid van de personen die er verblijven. Hierdoor komt alle macht en zeggenschap over de persoon in handen van de instelling. Om aan het Verdrag te voldoen en de mensenrechten van personen met een handicap te respecteren, moet de deïstitutionalisering worden bereikt en moet de rechtsbevoegdheid worden hersteld voor alle personen met een handicap, die moeten kunnen kiezen waar en met wie ze leven (art. 19). De keuze van een persoon waar en met wie leeft, mag geen afbreuk doen aan zijn recht op toegang tot ondersteuning bij het uitoefenen van zijn rechtsbevoegdheid.

Artikel 22: Privacy

47. Alternatieve besluitvormingsregelingen zijn niet alleen onverenigbaar met artikel 12 van het Verdrag, maar kunnen ook het recht op privacy van personen met een handicap schenden, aangezien plaatsvervangende besluitvormers meestal toegang krijgen tot een breed scala aan persoonlijke en andere informatie over de persoon. Bij het opzetten van systemen voor ondersteunde besluitvorming moeten de Staten die partij zijn, ervoor zorgen dat degenen die ondersteuning bieden bij het uitoefenen van rechtsbevoegdheid het recht op privacy van personen met een handicap volledig eerbiedigen.

Artikel 29: Politieke participatie

48. Ontkenning of beperking van de rechtsbevoegdheid wordt gebruikt om politieke deelname, met name het stemrecht, aan bepaalde personen met een handicap te ontzeggen. Om de gelijke erkenning van de rechtsbevoegdheid in alle aspecten van het leven ten volle te realiseren, is het belangrijk de rechtsbevoegdheid van personen met een handicap in het openbare en politieke leven te erkennen (art. 29). Dit betekent dat iemands beslissingsvermogen geen rechtvaardiging kan zijn voor de uitsluiting van personen met een handicap om hun politieke rechten uit te oefenen, met inbegrip van het stemrecht, het recht zich verkiesbaar te stellen en het recht om lid te zijn van een jury.

49. De Staten die partij zijn, hebben de plicht om het recht van personen met een handicap om toegang te krijgen tot de ondersteuning van hun keuze bij geheime stemmingen te beschermen en bevorderen, en om zonder discriminatie te kunnen deelnemen aan alle verkiezingen en referenda. Het Comité beveelt voorts aan dat de Staten die partij zijn, het recht van personen met een handicap garanderen om zich verkiesbaar te stellen, effectief te zetelen en alle publieke functies op alle overheidsniveaus uit te oefenen, met redelijke aanpassingen en ondersteuning, waar gewenst, bij het uitoefenen van hun rechtsbevoegdheid.

V. Uitvoering op nationaal niveau

50. In het licht van de hierboven beschreven normatieve inhoud en verplichtingen dienen de Staten die partij zijn de volgende stappen te ondernemen om ervoor te zorgen dat artikel 12 van het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap volledig wordt uitgevoerd:

(a) Personen met een handicap als personen voor de wet erkennen, met rechtspersoonlijkheid en rechtsbevoegdheid in alle aspecten van het leven, op gelijke voet met anderen. Dit vereist de afschaffing van regelingen voor vervangende besluitvorming en mechanismen die de rechtsbevoegdheid ontkennen en die personen met een handicap in doel of

---

gevolg discrimineren. Het is raadzaam dat de Staten die partij zijn, een wettelijke taal creëren die het recht op rechtsbevoegdheid voor iedereen op gelijke basis beschermt;

(b) Een brede waaier van ondersteuning vastleggen, erkennen en personen met een handicap er toegang toe verschaffen bij het uitoefenen van hun rechtsbevoegdheid. Waarborgen voor dergelijke ondersteuning moeten gebaseerd zijn op de eerbiediging van de rechten, de wil en de voorkeuren van personen met een handicap. De ondersteuning moet voldoen aan de criteria van lid 29 hierboven betreffende de verplichtingen van de Staten die partij zijn van het Verdrag om te voldoen aan artikel 12 (3);

(c) Via hun representatieve organisaties nauw overleg plegen met personen met een handicap, waaronder kinderen met een handicap, en hen actief betrekken bij de ontwikkeling en implementatie van wetgeving, beleidslijnen en andere besluitvormingsprocessen voor de uitvoering van artikel 12.

51. Het Comité moedigt de Staten die partij zijn aan om middelen in te zetten of te besteden aan onderzoek en ontwikkeling van beste praktijken met inachtneming van het recht op gelijke erkenning van de rechtsbevoegdheid van personen met een handicap en ondersteuning bij het uitoefenen van rechtsbevoegdheid.

52. De Staten die partij zijn, worden aangemoedigd doeltreffende mechanismen te ontwikkelen om zowel formele als informele vervangende besluitvorming te bestrijden. Daartoe dringt het Comité er bij de Staten die partij zijn op aan ervoor te zorgen dat personen met een handicap de mogelijkheid hebben om zinvolle keuzes te maken in hun leven en hun persoonlijkheid te ontwikkelen, ter ondersteuning van de uitoefening van hun rechtsbevoegdheid. Dit omvat, maar is niet beperkt tot, mogelijkheden om sociale netwerken op te bouwen; mogelijkheden om te werken en geld te verdienen op een gelijke basis met anderen; meerdere keuzes voor een woonplaats in de gemeenschap; en inclusie in onderwijs op alle niveaus.
